

*Божак Я.В.**

СПРОБА ВРЕГУЛЮВАННЯ ЧЕСЬКО-ПОЛЬСЬКОГО КОНФЛІКТУ ПІСЛЯ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ВНАСЛІДОК ПРОВЕДЕННЯ ПЛЕБІСЦИТУ НА СПІРНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Після завершення Першої світової війни на карті Європи з'явилося ряд нових держав серед яких Польща та Чехословаччина. Наріжним каменем у відносинах цих країн стало питання встановлення кордонів. Спірними територіями, через які виник конфлікт між Польщею та Чехословаччиною, були Спиш, Орава та Цешинська Сілезія. Всі спроби вирішення конфлікту мирним шляхом зазнали невдачі, і 23 січня 1918 року між ними розпочався збройний конфлікт, котрий був зупинений шляхом втручання в нього європейських держав. Справа Цешинської Сілезії ввійшла до порядку денного засідань мирної конференції в Парижі. Нажаль, Польща не мала там сильної позиції, а на стороні чехів виступала Франція. Цешинською справою зайнялась Найвища Рада, котра очолювала Паризьку конференцію [2, с. 518]. 12 лютого в Цешинську Сілезію прибула Міжсоюзна комісія, котра складалась з представників Англії, Франції, Італії і Сполучених Штатів Америки. Її завданням була підготовка рапорту для мирної конференції щодо ситуації на спірній території [5, с. 83]. В такий спосіб, згідно з тактикою чеського міністра закордонних справ Едварда Бенеша, цешинський конфлікт набрав міжнародного характеру. Цешинським питанням в Версалю займалась так звана комісія Камбона [4, с. 205].

7 квітня 1919 року керівник комісії у справах Чехословаччини та комісії у справах Польщі Камбон на засіданні Найвищої ради заявив що: «чехи і поляки не можуть досягти порозуміння у вирішенні питання щодо Цешинської Сілезії» [3, с. 180]. 27 вересня 1919 р. Найвища Рада Паризької мирної конференції затвердила положення про проведення плебісциту в Цешинській Сілезії, а також на спірних територіях Спиша і Орави [5, с. 84]. Внаслідок чого в січні 1920 року до Цешина відбула Міжсоюзна комісія у справах плебісциту на чолі з французом графом де Манневілем, котра перейняла політичну владу на спірних територіях [4, с. 205].

З однієї сторони рішення щодо плебісциту започаткувало новий етап цешинського конфлікту, а з іншої сторони для обох сторін розпочались дипломатичні змагання, з метою забезпечення сприятливих умов проведення плебісциту [1, ст. 62].

Початкові надії поляків на позитивне розв'язання голосування були дуже малими. Брак реакції міжсоюзної комісії на чеський терор в Загледю Остравсько-Карвінським унеможливив агітацію і відповідне проведення плебісциту на цій території. За приєднання до Чехословаччини виступала також більша частина сілезької Народної партії Йозефа Кождоя. Внаслідок таких внутрішніх подій, а також тиску великих держав, котрі симпатизували Чехословаччині, 24 квітня 1920 року польський уряд відмінив плебісцит, внаслідок неможливості його проведення, а спроби розв'язання конфлікту залишилися марними [5, с. 84].

28 липня 1920 р. Рада Амбасадорів відмовившись від проведення плебісциту провела поділ Цешинської Сілезії, і визначила польсько-чехословацький кордони по річці Ольжа [5, с. 84-85].

* аспірант ПНУ

Науковий керівник: проф. Жерноклеєв О.С.

Література

1. Anna Szczepańska Czechosłowacja w polskiej polityce zagranicznej w latach 1918-1933 – Czczecin, 2004, 265 s.
2. Kazimierz Popiołek Historia Śląska od pradziejów do 1945 – Śląski Instytut Naukowy, 1972, 786 s.
3. Marek Kazimierz Kamiński Konflikt polsko-czeski 1918-1921 - Wydawnictwo Neriton Instytut Historii PAN, Warszawa, 2003, 476 s.
4. Śląsk Cieszyński Środowisko naturalne Zarys dziejów Zarys kultury materialnej i dochowej Macierz Ziemi Cieszyńskiej – Cieszyn, 2001, 420 s.
5. Stosunki polsko-czesko-słowackie 1918-2005 - pod red. Janusza Gmitruka i Andrzeja Stawarza , Warszawa, 2006, 320 s.